

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Stockholm. Iduns Tryckeri Aktiebolag

N:r 8 (375)

Fredagen den 22 februari 1895.

8:de årg.

Prenumerationspris pr år: Idun ensam kr. 5:— Iduns Modet., fjortondagsuppl. » 5:— Iduns Modetidn., månadsuppl. » 3:— Barngarderoben » 3:—		Byrå: Klara Södra Kyrkog. 16, 1 tr. Allm. telef. 6147. Prenumeration sker å alla post- anstalter i riket.	Redaktör och utgivare: FRITHIOF HELLBERG. Träffas säkrast kl. 2—3. Redaktionssekr. J. Nordling.	Utgifningstid: hvarje helgfri fredag. Lösnummerpris 15 öre (lösn:r endast för kompletteringar)	Annonspris: 35 öre pr nonpareillerad. För »Platssökande» o. »Lediga platser» 25 öre för hvarje påbörjad tiotal stafv. Utländska annons. 70 öre pr nonp.-rad.
--	--	--	--	--	---

Alvilde Prydz.

För närvarande vistas på besök hos vänner i Stockholm en af vårt broderlands mest framskjutna kvinnor, den norska författarinnan Alvilde Prydz. Detta ger Idun en osökt anledning att bringa sina läsarinnor hennes bild och följande skildring af hennes intressanta personlighet, utförd för vår räkning af en med ämnet väl förtrogen penna:

Första gången jag träffade Alvilde Prydz var i Paris hösten 89. Af en gemensam bekant hörde jag, att hon skulle komma, och bad då hälsa henne, att ifall hon ville, var hon mycket välkommen i vårt lilla näste. En vacker dag knackade det så på dörren och där var hon. Jag har rest hit ned »i bara lättsinne», sade hon »gud vet, hur länge jag kan bli här, och hur det skall gå i det hela; men det blef alltför gräsligt hemma, och om jag absolut skall svälta, så föredrager jag att svälta lekamligen här — om det icke blir alltför mycket — framför att svälta andligen i Kristiania. Nu har jag hyrt mig rum,» berättade hon vidare, »till och med två rum; det ena är ett gammalt kök, och det andra vet jag

icke hvad för sorts skrubbdet har varit; vi kunna ju tänka oss, det har varit skafferiet; det hela är 5 trappor upp i vädret, så det är nästan att likna vid en bergbestigning att komma dit upp; men det skall ju vara så utmärkt nyttigt. Värddinnan har bestått mig med en säng, ett bord och hela två stolar, men med tillhjälp af min koffert och ett par lärar med litet täcken öfver, så ser det skapligt ut ändå. Kom bara och se, och ifall ni inte bli förvånade, ska' ni få en sou — *un petit sou*, mera har jag inte råd till.» Så log hon ett litet gladt befrielsens skratt, som om hennes gamla kök rymde skatter, dem vi icke anade — hvilket det nog också gjorde.

Denna förmåga att taga lifvet lätt, att se på dess skiften med humorns öfverlägsenhet, är det som gjort det möjligt för Alvilde Prydz att lefva och utveckla sig, som hon gjort, ty hon har haft mycket att kämpa emot. Hon är född i Fredrikshald i en norsk tjänstemannafamilj med små inkomster och elfva barn. Hon växte upp i hårdt arbete med en brinnande vetgirighet och en eggande

Är du glad och frimodig, så frukta dig; är du bedröfvad och beträngd, så hoppas. Så går du medelvägen mellan trotsighet och försagdhet.

C. H. v. Bogatsky.

känsla af det oräta uti, att medan allt offerades för hennes sex äldre bröder, blef intet öfver för henne, ja mindre än intet, ty det föll ej ens någon in, att hon hade något att beklaga sig öfver. Tyst och förbehållsam var hon till dagligt bruk; bröt där någonsin fram något oppositionellt yttrande, så skrattade man åt henne och tyckte hon var underlig — och det finns ingenting, som skrämmer ett barn mera än att känna sig i öfverensstämmelse med auktoritetstryggheten i hemmet. Då hon var 17 år, reste hon ut såsom lärarinna. Hon undervisade då, om dagarne och läste för sig själf om nätterna allt hon kunde få tag uti, från gamla noveller till tysk filosofi. Efter 5 års slit såsom lärarinna kom hon till Kristiania för att gå igenom ett lärarinneseminarium; det blef också läsning om nätterna och lektionsarbete om dagarna för att kunna lefva. Det gick, som man kunde vänta — hon blef hoppöst öfveransträngd, blef tvungen att söka absolut lugn och reste så till sin far, som hade sitt ämbetsdistrikt i en Smälensbygd neremot svenska gränsen, för att förestå hans hushåll, medan modern för sönernas skull bodde i Kristiania. Här uppehöll hon sig nu i en hel rad af år, 8 eller 10, under ständig väntan och tro på, att det måtte väl någon gång öppna sig en utväg för henne att komma bort från de små trånga förhållandena i Ödemark — bygden hette verkligen så — och ut till det större och friare lif, som hon där hemma gick och drömde sig så härligt och storslaget. Men där kom ingen utväg, och hon var på förtviflans brant, då hon begrep, att det tjänade ingenting till att vänta på ett vänligt öde; skulle hon inte gå under alldeles, fick hon själf taga hand om sakerna och skapa sig sitt öde. Hon skickade då en liten berättelse, hon hade skrivit, *Agn og Agnar*, in till en förläggare i Kristiania, fick den antagen — »i distribution» — och reste så hals öfver hufvud till Köpenhamn.

Det är länge sedan jag läste den nämnda lilla berättelsen nu, och jag har här ej tillgång till den. Det intryck af den, som står fast i mitt minne, är emellertid intrycket af sentimentalitet. Naturligtvis: hvad annat skulle man vänta att finna hos en ensam ung kvinna, som skriver i förtviflan öfver just denna ensamhet, än sentiments? Hon har ju intet annat. Precis som den fysiska organismen, när den ej får mottaga näring utifrån, ännu en tid lefver, men då tär på sig själf, så är det också med det andliga lifvet; får det ej impulser utifrån, blir ens egen inre känslövärld det enda man är hänvisad till.

Denna inre känslövärld skulle nu Alvilde Prydz söka fördjupa och utfylla. I Köpenhamn fortsatte hon att skriva. Hon fick ett par berättelser tryckta i *Tilskueren*; de väckte uppseende, Georg Brandes skref en förmånlig recension, och hon fick en samling smärre noveller tryckta på Gyldendalske boghandels förlag under den gemensamma titeln *I Moll*. Men sedan mulnade det igen. Förläggaren, den äldre Hegel, som alltid trott på hennes begåfning och visat henne vänlighet, dog, och hans son visade sig mindre hågad att trycka hennes alster. Hennes senare böcker ha utgifvits på norskt förlag.

Det är under dessa år märkvärdigt att se, med hvilken seg lifskraft hon är utrustad.

Det som hon i Paris kallade sitt »lättsinne» har allt framgent hållit henne uppe; hvar gång det har sett allt för dystert ut, har hon brutit sig väg ut i det stora, rikare pulserande lifvet i utlandet; hon har varit i Frankrike, i England, i Tyskland, i Italien, och hon har sannerligen aldrig legat på latsidan därute. Alla tillfällen till utveckling och bildning, som de stora kultursamhällena erbjuda, har hon gripit och nyttjat med en girigs begär. Allt kunde hon hinna med. Teatrar och museer, föreläsningar och folkmöten, och först och sist de stora biblioteken — öfverallt fanns hon.

Det är lätt att skönja i hennes senare författarskap, att hon sett mycket af lifvet och på nära håll. Där är i hennes böcker en summa af lifserfarenhet, som ibland kommer en att tänka på George Elliot. Man får något af detta intryck af mogenhet, af lefnadsvisdom, som gör den engelska författarinnan så tilldragande att läsa. Det är samma vidd i lifsåskådningen, samma öfverlägsna och därför milda uppfattning. Men det är ej samma bredd; det tycks ej som om hon, hittills åtminstone, vunnit samma intresse för *allt* mänskligt, som utmärker George Elliot; hon har koncentrerat sin författarkraft på hufvudsakligen ett enda lifsproblem, som visserligen är det mest centrala af alla, nämligen personlighetens frigörelse, personlighetens rätt att lefva sitt eget lif. I alla hennes senare böcker behandlas detta ämne. Som oftast är det — här som i lifvet — den kvinnliga personligheten, som ligger under; men den kanske mest lyckade af hennes romaner *På Fuglevik* skildrar dock, hur en manlig personlighet smulas sönder i en kvinnas hand.

Den finaste själsanalysen har fröken Prydz enligt mitt tycke uppnått i de båda sammanhängande romanerna *Lykke* och *På Fuglevik*. I *Lykke* är det dr. Juels unga hustru, som offerar sin personlighet, och som till slut är glad att få dö ifrån ett lif som misslyckats, emedan hon ej förstod att värna om sitt, och han ej förstod, att äfven hos henne fanns något, som hade rätt att lefva sitt själfständiga lif. Hon är en liten svag kvinnosjäl, denna fru Juel, skönhetslångtande och finkänslig, hvilken brytes mot en starkt utåtvänd, af sin vetenskap och sina intressen för allmogens höjande upptagen personlighet — hennes man. Hon har endast en halft omedveten känsla af, att det begås våld mot hennes ungdom och ljusa lifsglädje, äfvensom mot hennes varma, allt gifvande kärlek till sin man, när hon af denne man endast äger hans hvilostunder, då han blott har behof att hämta styrka genom att taga allt hennes och spara sitt eget för att strö ut det på ställen, dit hon ej får följa med. Hon längtar att lära känna och vara med i och äga del i sin mans inre lif, och hennes kamp för detta mål slukar hennes kraft, så att ej ens hennes barn lyckas gifva henne ersättning. Det förekommer en mycket fin och intressant skildring af, hur hon med religionens hjälp till slut lyckas resignera, endast gå upp i omsorgerna för hus och hem och bli sådan som mannen alltid önskat — och hur han ändå ej känner sig nöjd, saknar något, han vet ej själf hvad, känner sig besviken, att ej mera kunna få tag i den unga, friska kamratlighet, som han själf låtit förhungra hos henne.

I fröken Prydz' alla sista bok *Dröm* ställes ett motsvarande problem, men mera direkt, så tillvida som hustrun här kämpar fullt medveten om, hvad hon vill och hvad hon har rätt att fordra. Själva situationen är här egentligen intressantare fattad än i *Lykke*; personligheterna, i synnerhet fru Grippts, äro mera fylliga och mera moderna, och konflikten dem emellan blir därigenom så att säga mera aktuell. Bådas personligheter äro särdeles väl skildrade, hvilket bland annat bevisas därigenom, att det är så svårt att beskrifva dem igen. Det är bäst att gå till själfva boken och läsa författarinnans egen skildring. Endast en sak har jag att invända emot fru Helene, och det är, att hon är så litet uppfinningsrik i sin kampmetod; hon kan endast direkt diskutera och argumentera, tala och ha »uppgörelse», så man till slut känner sig ganska medlidsamt stämd emot Knut Gripp, som visserligen är full af fördomar, men ändå i väl hög grad blir en plågad man. Emellertid blir allting ändå bra till slut; den ömsesidiga kärleken hjälper dem att finna igen hvarandra och att på nytt hoppas på realiserandet af deras ursprungliga program: att vara icke »ett kött», utan två människor.

I *Mennesker* för författarinnan fram en hel rad af typer från de bildade klasserna i en norsk landsbygd — och de äro väl ungefär likadana äfven i det öfriga Skandinavien. De äro säkert gripna och säkert tecknade; man ser dem lifslevande framför sig, och det drag af humor fröken Prydz förmått lägga öfver framställningen, gör boken mycket underhållande. Samma drag af humor kommer också fram i skildringen af en del af bipersonerna i författarinnans öfriga böcker, t. ex. den emanciperade och karlavulna länsmansfrun i *Lykke*, sällskapsdamen Lydia Martini i *Mennesker* och framför allt herrskapet Balzersen i *Dröm*. Man skulle kunna önska, att författarinnan något mera utvecklade sin humoristiska förmåga; äfven lifvets allvarliga sidor kunna så behandlas, utan att därigenom förlora något.

Det som gör Alvilde Prydz intressant såsom människa och författare är den stora förmåga af utveckling hon lagt i dagen. Så ofta jag tänker på hennes yttre och inre lif, förvånas jag ännu alltid öfver, hur hon kunnat bringa det så långt, hur hon, som ändå ej längre var så alldeles ung och därför kunde tänkas ha förlorat en stor del af ungdomens receptivitet, redan då hon först trädde ut i lifvet, likväl kunnat lefva sig till en sådan andens rikedom, som hon visar sig sitta inne med. Men diktargåfvan är nog äfven den en sorts ungdom, djupare och varaktigare än den vanliga, och medan den senare endast tager och suger till sig, är det den förras natur att äfven gifva. Fröken Prydz står ännu midt i sin utveckling, och vi hoppas, att hon ännu i framtiden skall ge oss mycket och äfven — såsom hittills — alltjämt bättre och bättre.

A. B.

Kamraten är obestriddigen vårt lands förmåsta ungdomstidning och den enda, som utkommer hvar fjortonde dag *hela året om*.

Hemlig sorg.

*Bakom din dunkla ögonfrans
jag glimma ser en pärlklar tår.
Den sorg, som speglas af dess glans,
jag känner ej och ej förstår,
och dock den mig till hjärtat går.*

*Mitt eget sinne den beskär
ett kval, hoars namn jag icke vet,
fastän jag fattar, att det är
reflexen af den hemlighet,
som nyss ditt inre sönderslet.*

*Kom, älskade, att gråta ut
invid det hjärta, som är ditt,
likt sensitivan dig ej slut,
men bikta mig din smärta fritt! —
Ditt ve jag bära skall som mitt.*

*Må sorgen kring min egen själ
sin djupa midnattsskugga slå,
dess törne stinge röd min hä! —
Jag skall ej akta stort därpå,
blott dig jag ser i solljus gå.*

E. N. Söderberg.

Järnvägskvinnor.

En studie från ett kvinnligt arbetsfält.

»Ja där skulle jag ha en af mina flickor,» sade min vän häradsbördföringen, då han efter middagen i min lilla ungarvåning njöt af sin cigarr och tankfullt blickade ut öfver gatan, in i den motsatta våningens fönster.

Vi hade nyss diskuterat en fråga angående gift kvinnas äganderätt, och jag trodde, att hans yttrande utgjorde en fortsättning här af, oaktadt jag icke rätt insåg sammanhanget. Min vän har för vana att tänka högt och tycker ej om, att man då svarar onödigtvis. Jag intog därför en avaktande hållning, och vi fortforo att i den tilltagande skymningen blossa på våra cigarrer utan något synnerligt lifligt meningsutbyte.

Plötsligt blef det ljust i våningen midt emot, dit min vän ofväntadt riktade sina blickar. Lampor tändes, dörrar slogos upp, och in flög en mängd unga flickor, ifriga och glada, sökande hvar och en sin plats vid de långa skrifbord, som voro ställda i vinkel med fönstren och långt utåt golfven i de stora rummen.

Pennorna doppades, och snart voro de unga damerna i fullt arbete. Stora folianter slogos upp och granskades sida för sida samt förseddes med anteckningar. Våldiga blålinierade journaler, fullskrifna med röda och svarta siffror, vändes blad för blad, synades och jämfördes med hvarandra, under det att gigantiska högar af järnvägsbiljetter af alla former och färger, gröna, röda och gula, betäckte borden och tycktes utgöra det rättse snöre för de arbetande, efter hvilket de utförde sina anteckningar. Alla syntes glada och

belåtna, och att någon tryckande tystnad ej rådde, det kunde man se på läpparnes rörelser och på de ljusa leenden, som gång på gång flögo öfver de arbetandes anleten. Emellanåt skymtade en eller annan herre fram ur motsatta dörren, men försvann lika hastigt, sedan han aflevererat eller mottagit ett papper från någon af de unga damerna. Min vän såg förtjust ut och räknade: »ett, två, tre... . . . åtta — jaha! Åtta damer i den salen och lika många i den nästa.»

»Det är en afdelning af kongliga järnvägsstyrelsen,» upplyste jag. — »Kongliga järnvägsstyrelsens biträden, menar du väl?» — »Naturligtvis!»

»De lära ha det rätt bra där, och jag hade just önskat en dylik anställning för min äldsta flicka,» yttrade häradsbördföringen. »Åhja — men icke kan det just kallas så bra för någon att behöfva gå utomhus och arbeta på aftnarne och att sitta där i det heta lampskenet — du ser hur de skugga med handen för ögonen.»

»Nej, icke om alla dagar vore lika. Men jag tror mig veta, att eftermiddagsarbete hör till undantagen och pågår endast ibland, då det är särskilt brådttom. Endast ett begränsadt antal timmar får därtill användas, högst 28 pr månad, och ingen tvingas att deltaga däri mot sin vilja. Extrabetalning för dessa timmar lämnas ock, så att åtminstone de unga, som ha friska krafter, gärna deltaga däri.»

»Dock,» tillade min vän, »skulle jag gärna vilja hafva litet närmare reda på en hel del saker rörande de kvinnliga järnvägstjänstemännen, kompetensvilkor, aflöning, arbetstidens utsträckning, semester och dylikt.»

»Kan icke du,» fortsatte han, »som är riddare af pennan, och som har denna flitens tafla dagligen för ögonen, skaffa mig upplysningar?»

Samma begäran hade nyss förut min unga kusin Louise ner i landsorten ställt till mig, då jag under julen var därnere och gästade. Louise är en duktig, arbetsam flicka, som med utmärkelse afslutat sin skola och nu, i saknad af ett eget hem att verka uti, skall ut i världen att tjäna sitt bröd och med vaknande själfständighetskänsla söker sig en oberoende ställning. Statens tjänst föredrager hon framför den växlande lyckan i ett spekulatift företag.

»Kusin,» sade hon en dag, »till lärarinna passar jag ej, utan funderar på något annat arbete. Telegrafan hade jag tänkt på, men där sliter man så ondt och lönen är så eländig. Man får där gå som extra så länge, att pensionsrätten är nästan ouppnåelig. Posten vore kanske bättre, men innan jag bestämmer mig för någotdera, ville jag gärna också veta, hur det är ställt vid järnvägen för kvinnorna där. Jag har tittat efter i Idun, men besynnerligt nog ha de icke alls talat om den saken där. Idun är annars en så bra tidning. Där får man reda på allt möjligt, som är nyttigt för oss kvinnor att veta. De ha skrivit om posten, om apotekarebanan, om trädgårdsskolor och slöjd och om mångahanda annat som vi kunna slå oss på. Men aldrig om järnvägen. Hur kommer detta sig? Snälla kusin, tag reda på saken!»

Sålunda pressad från två håll gick jag, försedd med penna och anteckningsbok, upp i den kvinnliga generalstaben midt emot och »interviövade» samt nedskref de välvilligt lämnade upplysningarna.

I dag föll det mig in, att Louise kunde få sitt svar från det håll hon helst önskade, och jag sänder därför nedanstående lilla exposé

upp till redaktören för »damernas egen tidning», viss om, att han använder den på bästa sätt. Måhända finnas bland tidningens läsare ännu en Louise och någon annan Evas dotter, som med intresse tager del af densamma.

För att då börja från början, var det den 17 september 1869, som järnvägsstyrelsen af k. m:t bemyndigades att anställa kvinnor vid statens järnvägar. Ett högst sparsamt bruk af denna tillåtelse gjordes dock, så att endast mellan 60 och 70 stycken därstädes tills dato vunnit anställning. Största delen af dem tjänstgöra i Stockholm vid de olika kontoren. Kontrollkontoret sysselsätter en tredjedel af alla de antagna, därefter kommer Milkontoret. Ansökningar om dylik plats adresseras till k. järnvägsstyrelsen. Den sökande, som vinner anställning, antages till extra skrifbiträde vid någon afdelning, med en lön växlande från 60 till 75 kr. pr månad, hvilket belopp dock kan höjas ända till 125 kr. efter längre tjänstgöring. Detta såsom extra. Den som oklanderligt sköter sig och har tillräckliga kunskapsbetyg, erhåller ganska snart *ordinarie* anställning — vanligen efter ett par års förlopp — och får från denna dag räkna delaktighet i pensionskassan samt rättighet till sjukpermission utan afkortning af lönen under en begränsad tid. Denna snabba befördran är en oerhörd fördel framför de båda andra ämbetsverken, posten och telegrafan, där extraordinarietiden vanligen utdrages till 10 à 12 år. — Pensionsmessig blir hvar och en efter sammanlagda 95 lefnads- och tjänsteår, hvaraf dock minst 30 år böra utgöra tjänsteår. Pensionen utgår då med 80 proc. af aflöningen. Ingen antages till *ordinarie* efter fyllda 30 år. Om en kvinna alltså vid 25 års ålder vinner *ordinarie* anställning, infaller pensionsåldern vid fyllda 60 år, då hon kan räkna 35 tjänsteår och 60 lefnadsår eller sammanlagdt de stadgade 95 åren.

Kvinna, som ingår äktenskap, måste afsäga sig sin befattning och är då med detsamma förlustig pensionsrätt, tillika med de i pensionskassan inbetalda medlen. Härom finnes intet författningsenligt stadgad, men järnvägsstyrelsen, som äger oinskränkt makt att till- och afsätta sina tjänstemän, har på senare tiden muntligt tillkännagifvit, att de för framtiden ära handla efter denna grundsats. Saken har dock en juridisk sida, som troligen förr eller senare kommer att vålla hufvudbry.

För att avancera till *ordinarie* fordras först och främst läkarebetyg, som visar, att den sökande ej lider af lyte eller sjukdom, hvilken »menligt inverkar på tjänsten». För det andra kunskapsbetyg, utvisande att personen i fråga genomgått fullständigt läroverk för flickor eller äger kunskaper jämförliga med dem, som berättiga till fullt afgangsbetyg från 6:te klassen i de högre gosskolorna.

Äfven utan sistnämnda betyg kan dock *ordinarie* anställning vinnas. Men den sökande erhåller då lägre tjänstegrad och aflöning — den senare i regel uppgående till cirka 1,100 kronor pr år, — räknas i »staten» (= aflöningsreglementet) till betjäningen och får titel af kontorsbiträde.

Flore af de extra biträdena ha i saknad af fullständiga betyg skyndat att begagna sig af denna utväg till delaktighet i pensionskassan och större säkerhet för framtiden.

För högre gradens *ordinarie* lyder titeln: *kontorsskrifvare*, liksom för deras manliga kolleger. Arbetet är detsamma för män och kvinnor på samma plats, aflöningen däremot

här, liksom på de flesta andra områden, där båda könen samarbetar, högst olika. Då en manlig kontorsskrifvare har 2,400 kr. pr år, måste en kvinnlig nöja sig med högst 1,800 kr. Grundsatsen att lika arbete fordrar lika lön har likaså litet vid järnvägen som anorstädes kommit till genombrott.

Vid denna punkt af samtalet steg en fin rodnad upp på min kvinnliga interlokutörs kind, och ögonen flugo eld, då hon tillade. »Hvarför skall det så vara? Må den man som är klokare och kraftigare än en kvinna arbeta sig upp till höga äreställen — alla banor och alla möjligheter ligga öppna för honom. Men vi kvinnor, som stanna på de lägsta poster och där arbeta utan utsikt till advancement och all den lifvande uppmuntran, som ligger häruti, vi borde hafva lika mycket betaldt som våra manliga kamrater. Vi göra samma arbete (stundom mer!), och alla verkliga lefnadsförnödenheter äro lika dyra för oss som för mannen. Och det öfverskott af arbetet, som heter nöje och vederkvickelse, behöfva äfven vi. Nu pressa de i stället ned lönerna så mycket som möjligt för oss. Om besparingar kan aldrig blifva tal, och kommer en sjukdom eller annan olycka, så äro vi på balans i kassan.»

»Men mannen skall vara familjeförsörjare,» dristade jag invända. »Ah — fagert tal! Om han också icke det är, får han lika mycket betaldt. Och,» tillade hon, »ett giftermål är icke alldeles liktydigt med en förökad utgift för mannen. Bland folk i vår ställning gör den gifte kvinnan lika stor insats i hemmet genom sitt arbete som mannen. Hon kokar, hon stryker och syr och allt det där, som mannen eljes måste betala en tjänarinna eller en handtverkare för. Han sköter sin befattning utomhus, hon inomhus, det är hela skillnaden — eller bör åtminstone vara det, om allt är riktigt stäldt. För resten, om nu mannen har en hustru att glädja sig åt, så kunde vi på gamla dagar med vårt lilla öfverskott, i fall lönen vore tillräcklig, få skaffa oss ett hem med moder, syster eller annan kvinnlig anhörig. Därpå förlorade ej samhället. Men,» tillade hon spetsigt, »istället lägga de sig till pensionsafgifterna, som så många kvinnor förgäfves inbetala.»

»Jaså, det är en sådan omsättning,» svarade jag småleende. »Ja visst! alldeles otroligt! — Inte må ni tänka, att vi sitta som »prinsessan på glasberget» hos oss. Nej, det går friskt undan med förlofningarna, och den gyllene bojan blänker på mången hand.»

»Får jag anteckna också detta?» frågade jag. »Ja, om ni anser det så synnerligen nöjsamt,» svarade hon. — »Kanske kunde ni dela er rapport i två kapitel och sätta till öfverskrift för det sista: »Utsikter till befordran för damerna vid järnvägen,» och så taga upp den senare notisen däri.»

»Ni är trött på min frågvishet, min nådiga!» sade jag, »men blott ett ögonblick till! — Detta extra arbete på eftermiddagarna, som jag ser eder utföra, är det ej ansträngande?» »Jo, obeskrifligt. Men vi äro ju ej tvungna därtill, utan taga det stycke för stycke, efter som man förmår. Alla tycka om att förtjäna, det är för den frestelsen man faller. Egentligen duger man ju ej till mer än 6 timmars stillasittande, intensift arbete pr dag och bör ej arbeta mer. Ja, mången människa kan ej ens göra detta i längden, utan att en betänklig rubbning i alla lifsfunktioner inträder. Vår lagliga ordinarie arbetstid är 6 timmar, från kl. 9 till 3 hvarje dag. Någon gång i bråda tider, vid jul och midsommar t. ex.,

kan en kommendering upp till extraarbete på söndagen förekomma. Men då ser vår kontrollör idel mulna ansikten omkring sig,» sade fröken och såg oppositionell ut. »Då säga vi: denna veckan har fjorton dagar.»

»Nå, men ni friska väl upp er med permission emellanåt och med resor?» »Ja, rätt till permission skulle vi egentligen ha sammanlagdt 30 dagar under årets lopp. Men begär jag mer än 15 dagar i följd, så göres ett litet afdrag på lönen, ungefär $\frac{1}{5}$ af den samma. Detta gäller de ordinarie, de extra erhålla i regeln ej mer än 15 dagar fria pr år. Men så ha vi ju, förstås, vår sjukpermission, hvilken får gå upp till ytterligare 30 dagar utan afdrag, ifall sådant skulle visa sig nödvändigt. Vi gå dock och hoppas i stillhet, att någon barmhärtig riksdagsman skall motionera om obligatorisk tjänsteledighet för oss under sammanhängande en månad *minst* hvarje år. Vi behöfde det så väl!»

»Nå, men resorna då? — Ni göra väl en och annan utflykt?» »Åhja, från lördagsmiddag till måndags morgon kan man ju hinna långt, särdeles om man tager natten till hjälp för hemresan,» tillade hon leende. »Och så är det då inte alldeles omöjligt att få en hel måndag ledig emellanåt, fastän den skrives upp och summeras vid årets slut samt afräknas från de trettio lagliga dagarna.»

»Icke taxera de edra biljetter så högt som för andra resande?» — Denna fråga verkade som en elektrisk stöt. »Nej, det fattas bara det, att de skulle göra detta med våra små löner! Då skulle vi väl dö utaf trånsjuka, att endast sitta och se på hur andra reste. Ni känner ju det gamla mosaiska kärleksbudet: »Du skall icke binda munnen till på oxen som drager tröskverket.» Detta har järnvägsstyrelsen besinnat (i vårt land och i alla land), och därför låta de oss göra en och annan liten gratistripp, där arbetet så tillåter. Men ni utomstående göra alldeles för stor affär af detta. Man får minsann hos oss, som på andra ställen, tänka på sina plikter först och på sitt nöje sedan.»

Jag stod upp och bugade mig, tacksam för den erhållna, uttömmande skildringen.

Vid afskedet tillade fröken, som så varmt fört sina medsystrars talan: »Ja, detta är nu de allmänna dragen af kvinnornas ställning vid järnvägen för närvarande. En komité är nedsatt sedan mer än ett år tillbaka för att utarbeta ett nytt administrations- och aflöningsreglemente för järnvägen. Hvad de visa männen där besluta, ligger ännu i gudarnes knän.»

F—d—f—

«Här ska' städas!»

Frågan om En rationell städning af våra boningsrum synes på det allra lifligaste ha intresserat våra läsarinna, att döma af den massa skrifter, som till den 15 februari ingått i den härom utlysta täflingen. Icke mindre än 88 kortare eller längre uppsatser ha inkommit. Genomgåendet och vägandet af dessa skatter af husmoderlig visdom ta naturligt nog sin tid, men vi skola göra vårt bästa att raska på med arbetet för att därpå kunna bjuda våra läsarinna de pärlor, som gå segrande ur konkurrensen.

Ur minnets laterna magica.

Af E. R—y.

II.

Hvarje tid har väl en särskild prägel, och ju längre man kommer från den man vill skildra, dess skarpere framträda dagarna och skuggorna. Man må älska århundradets slut så mycket som helst, ett är dock visst: midten af detsamma var enklare i samlifsförhållanden, innerligare, mera okonstladt och vida mer efter major Schenströms idéer, än slutet tyckes ämna blifva. Kvinnans ställning var ej så oberoende, bildningen ej så grundlig, det måste erkännas, nöjena voro anspråkslösa, men tillika bildande, och ungdomen hade verkligen roligt utan stor attiralj, som nu fordras.

I den högre medelklassen, ämbetsmannavärlden, där jag lefde, rådde en både fin och spirituellt ton. Enda barnet, sedan två yngre syskon dött, följde jag föräldrarna tidigt bland umgängesvännernas trängre krets, och den var rätt stor, långt innan konfirmationens linie var öfverskriden. Teatraliska föreställningar gäfvos mycket ofta i smärre cirklar, och man var ej rädd för storartade saker ur Shakespeare, Schiller och Göthe. Med förtjusning emottog den femtonåriga sina roller; man deklamerade mera än man agerade och tänkte mera på ordens innehåll än på sin dräkt. Det var nog Jenny Lind, som gifvit dessa nöjen sin arom, ty de äro ju nu nästan afskaffade inom sällskapslifvet, och skall något dramatiskt utföras, är det ej innehållets djup eller tankarnas skönhet, som få företrädet, utan någon lätt komedi eller skämt, ja, fars för dagen. Man roas ej af annat.

Jenny Lind hade skördat ära och guld i Tyskland. Med hvilken förtjusning väntade man henne ej tillbaka hem! En stor välkomstfest skulle gifvas af Harmoniska sällskapet i Stora börssalen. Min far, genommusikalisk, en god tenor och skicklig kvartettsångare samt pianist, var sekreterare i detta på den tiden af en mängd öfverlägsna förmågor sammansatta sällskap. Där voro familjen Murray med sina döttrar, alla verkliga sångerskor och förtjusande flickor, familjen Berg, äfvenledes storheter i den tidens musikvärld — hofsångaren var min lärare, och liksom alla andra var jag både rädd och betagen under hans lektioner — vidare d:r Graumhorst, dansk till börd, en lika älskvärd läkare som skicklig sångare och tvärtom, jämte hans sköna maka, en danska, hvars magnifika röst aldrig glömmes af dem, som hört den. Dessa voro närmare umgängesvännar i vår familj, men många andra namn borde nämnas jämte dem, om utrymmet det tillåte.

De kungliga voro äfven med och bland dem prins Gustaf, den oförgätlige unge fursten. Den som sett honom och känt honom, om än så flyktigt, ser honom alltjämt i minnet, ung och kraftig som då, när hans strålande ögon följde Jenny Lind eller lyste af inspiration vid hennes sång.

Harmoniska sällskapet hade beställt en bukkett, den var bland det utsöktaste den tidens växthus på Haga kunde pretera. Att närmare skildra mina känslor, då man åt mig uppdrog att framlägga den, vore omöjligt. Vid min fars sida, blek af sinnesrörelse som de hvita syrener jag räckte den fråde, kände jag mitt bröst fyllas af en hänförelse för Jenny, hvilken säkerligen framlyste i mitt an-

Sparsamma Fruar!

Handvädda **Tvinchevioter, Klädnings-, Kostym- och Kapptyger** samt **Gosskläder, Schalar, Filtar, Garner, Gardiner** etc. billigast. då till o. stickylle inlämnas.

Färgning, beredning o. kemisk tvätt verkställes mycket billigt.

Alla färger äkta o. gifvfria!

HILDUR ANDESSON
Hufvudaffär: **Hötorget 12.**
Rikstel. 163. Allm. tel. 76 53.
Filial: **Södermalmsstr. 4.**
Allm. tel. 30 435.

sikte, ty hon omfamnade och kysste mig, ehuru okunnig om mitt namn och ej längre igenkännande den lilla »Lindbladskan», ringdanserskan, knäckkokerskan», som hon förr brukade skiftesvis kalla mig. När min far presenterade sin dotter, kom hon dock strax ihåg sin gamla bekanta, och jag fick änyo en omfamning.

Hvilken nimbus som alltsedan omgaf mig i skolan, fattar nog läsarinna. Man tog nu idel språklektioner för hr May och m:lle Deland, hvilka voro de bästa lärare i Stockholm då för tiden. Den franska lärarinna var äfven en af skolans idealer — en dotter till den skicklige skådespelaren Fredrik Deland, var hon född och uppfödd i Paris. Än i dag beundrar jag i minnet hennes svall af guldgula lockar — Jenny Linds voro äfven rika och vackra, men askblonda. Vi flickor praktiserade alla möjliga konster för att stjåla de möjligen nerfallna hårstrån, som skulle varit en sådan utmärkelse att få gömma. Den nätta, pikanta Joséphine hade emellertid inga sådana oordentliga souvenirer att skänka oss. Då föll det en klippsk flicka in att leta i hennes hatt, och mycket riktigt, hon fann tre, hvilka sedan i form af vänskapsknut uppklistrades i ett album och nästan öfverglänste min Jenny Lind-pensée. Att man verkligen i ungdomen kan vara så barnslig. Vi voro dock sexton- och sjuttonåringar redan.

Då sporrades jag af täflingslusten till en kanske mindre nobel handling. Medan vår Joséphine lutade sig ned för att rätta min franska kria, afklippte jag behändigt, henne ovetande, en liten, men förtjusande nacklock. Flickorna sutto stumma och förstenade, men vågade ej omtala eller härra handlingen. Den bekändes åratals därefter för ägarinnan, då vi gemensamt, ehuru med fuktade ögon, skratade åt dessa ungdomligt sprudlande känslöstämningar.

Så gingo många, många år — Jenny Lind drog på triumftåg genom världen, hon blef frad, beundrad, älskad alltjämt som få före henne. Hon hamnade slutligen i ett eget hem i England. Make, barn och vänner, musik då hon önskade det och lugnt välstånd — så lydde hvad man i Sverige visste om henne.

Vid besöken hemma hade vi aldrig åter träffats; hon bodde då helt enkelt hos sin gamle förmyndare, kammarrådet Munthe, eller hos anspråkslösa vänner, alltid tillgänglig för några få, men undvikande mängden. Ju allvarigare hennes lufsåskådning blef, dess mindre uppfattades hon af flertalet. Man hörde henne t. o. m. klandras, och hon drog sig alltmera ifrån Sverige och stannade i sitt nya hemland, där hon så varmt uppskattades.

Så fördes äfven min lefnads farkost till England. Att uppsöka henne föll mig ej in, man sade, att hon undvek svenskar, och troligen hade mängden missbrukat landsmanskapet och tröttnat ut henne. Långmodig var hon just aldrig, och med åren kommo ock krämpor till den, som man gärna ville minnas i ungdomens blomstring med upplyftadt hufvud och ögon glänsande af inspiration.

Den som sett Jenny Lind sådan och hört henne sjunga i en af sina bästa roller, Norma, ville ej se henne gammal, grå, hopkrumpen. Utan att vara vacker efter klassiskt skönhetsmått, var hon förtjusande och oändligt själfull, hennes leende oesterhärmligt och intagande, till växten medelstor, smidig och fyllig; det var en frisk, hurtig nordens mö — som tusendetals andra, man dagligen möter, och ändå därjämte med något så oändligt öfver mängdens begåfning, något man ej

kan med pennan skildra, blott med hjärtat känna och i själens djup förnimma. Sådan beskrefs hon af vänner i England, och sådan ville jag behålla henne i mitt minne, bredvid det gulnade albumsblad, där hennes pensée ännu finnes öfver namnet *Jenny Lind*.

Iduns läkarartiklar.

I.

Huden och dess vård.

Af D:r Arvid Afzelius.

(Forts. o. slut.)

De nu berörda hudåkommorna bero på sjukliga förändringar i talgkörtlarna. En besvärlig åkomma är också *abnormt ökad afsöndring från svettkörtlarna*, i synnerhet då det gäller händerna, fötterna eller axelhålorna. Förr i tiden och ofta ännu i vår tid fruktade man att söka hämma denna svettafsöndring, emedan man trodde att därigenom inre sjukdomar skulle uppstå. Detta är grundfalskt; kan man bota detta obehag, bör man göra det, ty det ger lätt upphof till andra hudsjukdomar (eczemer), men detta är ingalunda någon lätt sak. Viktigast är härvid ytterlig renlighet med tvättningar minst två gånger om dagen och helst därjämte ingnidningar af spritlösningar (t. ex. 2 % naphthol-sprit) ett par, tre gånger om dagen. Dessutom bör man helst förena dessa tvättningar och spritgnidningar med något torkande, antiseptiskt puder, t. ex. lika delar talk och potatismjöl med tillsats af 3 % salicylsyra; pudringarna göras omedelbart efter tvättningarna och spritgnidningarna. Gäller det fotsvett, bör pudret dessutom strös in rikligt i strumporna, som för öfrigt böra växlas ett par gånger om dagen.

I öfverhudens djupaste, närmast läderhuden liggande lager afsätter sig ofta, isynnerhet i ansiktet och på händerna, färgämnet (pigment) i abnorm mängd och bildar *frånknar* och *lefferfläckar* (eloasma). För att aflägsna dessa ofta ganska vanställande pigmentbildningar fordras mycket skarpa medel, som framkalla en hastig afstötning af öfverhuden, emedan, som nämnt, färgämnet sitter i de djupaste lagren af denna. Det bästa medlet är sublimat, som dock ej fås utan läkares recept, och som för öfrigt måste användas i så stark lösning, att verkan bör öfvervakas af läkaren, något som också är fallet med skarpa fjällande salvor, som äfven med fördel användas. Vill man på egen hand söka behandla frånknar och lefferfläckar, kan man försöka använda vanlig grönsåpa, hvilken i så fall strykes på på kvällen och får sitta på till morgonen, då den aftvättas. Detta upprepas 2—3 nätter efter hvarandra. Huden blir härigenom inflammerad och fjällande; genom ingnidning af litet vaselin går reningen dock snart öfver. Behandlingen behöfver upprepas en eller flere gånger. Liknande verkan och användning hafva starka svafvelsalvor (30—40 proc.). Som ett mildare, om ock mindre verksamt medel kan man använda ingnidningar 2—3 gånger dagligen med boraxlösning (10—15 proc.). Borax ingår också i de flesta fränknemedel, som säljas i handeln. Att märka är, att lefferfläckar i ansiktet alls icke bero på något lefferlidande, men i många fall däremot på något underlifslidande, som i sådant fall naturligtvis samtidigt måste behandlas. De

uppträda också ofta vid grossess, men pläga då efter dennas slut af sig själfva försvinna. Både frånknar och lefferfläckar förvärras af solljuset, och bör man därför söka skydda huden genom lämpliga hattar, parasoll o. d.

En annan abnorm bildning i öfverhuden äro *vårtor* och *liktornar*, som bestå af en höggradig förtjockning (hypertrofi) och hornbildning af öfverhuden, hvarjämte vid vårtbildningen äfven läderhudens papiller bli hypertrofiska. Orsaken till vårtorna är omtvistad; hvad åter liktornarna beträffar, så har man sig själf att skylla för deras uppkomst, ty de bero alltid på för tränga eller till formen olämpliga skodon. Raskast och säkrast blir man kvitt vårtor och liktornar genom operativt aflägsnande af dem. Vill man själf söka behandla sina vårtor, så kan man försöka använda rykande salpetersyra, som med en glasstaf eller trästicka appliceras på vårtan, sedan man försiktigt bortskurit det öfversta känslolösa lagret; huden omkring vårtan bör noga skyddas för salpetersyran. Efter en eller par dagar bortskär man den bildade, hårda skorpan och applicerar salpetersyra på nytt och fortfar så, tills vårtan är fullständigt borta. Det enklaste medlet för liktornar är salicylsyrecolloidum (10 proc.), som penslas på hvarje afton ungefär en veckas tid. Man kan då lätt aflägsna en god del af liktornen, men måste då upprepa penslingarna på samma sätt änyo en eller flere gånger, tills liktornen är fullständigt borta. Värma, långa fotbad understöddja kuren.

Ett sjukligt tillstånd, som jag här torde böra i korthet omnämna, så mycket mer som det nu när som helst kan göra sig påmint, är *kylskada* eller s. k. *frost*, i lindrigare fall vanligen *ömkyla* kallad. För att skydda sig därför bör man hafva händer och fötter så varmt klädda som möjligt, och hvad ansiktet beträffar, söka skydda det på bästa sätt. Gnidningar med sprit (t. ex. eau de Cologne) flere gånger dagligen, stärka och hårda huden; ingnidning af litet fett, innan man går ut, skyddar i någon mån mot luftens inverkan. Har man fått huden på något ställe »hvitkyld», så måste man akta sig för att hastigt uppvärma den, t. ex. framför en brasa. Man bör i stället frotera eller massera kraftigt; det gamla medlet att gnida med snö, tills huden åter fått lif, kan äfven rekommenderas. Hvad sedan efterbehandlingen af ett dylikt »hvitkyldt» parti beträffar, så sammanfaller den med behandlingen af s. k. ömkyla. Otaliga huskurer och otaliga andra medel äro rekommenderade, och detta bevisar blott, att de alla äro mer eller mindre översamma. Viktigast är härvid lag att iakttaga hvad jag ofvan nämnt på tal om att förebygga kylskador och att aldrig begagna kallt vatten till tvättningar. Därjämte bör man använda något af de medel, som åtminstone i någon mån äro verksamma, såsom kamfersprit, vismutpuder, blysalvor i förening med karbol, kamfer, ichtyol, terpentiner eller jod, collodium med eller utan jod, o. s. v. Behandlingen måste fortsättas månader, ja t. o. m. år igenom och krönes dock ej alltid af framgång, isynnerhet om patienten har en sysselsättning, som tvingar till vistelse i rum, där temperaturen är under 15° C. Massage och elektricitet användas också, men utan större nytta än andra hudretande medel.

Jag vill slutligen också med några ord beröra en obehaglig åkomma, som kallas »*röd näsa*». Denna kan bero på ömkyla, men står oftare i samband med olämplig diet (särskildt öl- och spritmissbruk) och rubbningar i mage och tarmar, underlifslidande och menstruationsrubbningar o. s. v. Det gäller således i för-

sta rummet att i hvarje fall söka få reda på orsaken och behandla densamma. I alla händelser är viktigt, hvad orsaken än är, att undvika alla hetsiga saker, såsom öl, starka viner, starkt och varmt te och kaffe, soppor (utom mjölk- och fruktsoppor), stora och starka måltider, starkt kryddad föda o. s. v. Viktigt är därjämte, isynnerhet när det utom näsan gäller benägenhet för allmän rodnad, hetta och blodvallning i ansiktet, att ej begagna snörlif eller eljes hårdt sittande kläder. Hvilka yttre medel eljes kunna vara lämpliga, beror naturligtvis på arten och beskaffenheten af hvarje särskildt fall. Ofta nog blir det nödvändigt att söka med skärningar (s. k. scarificationer) eller bränningar förstöra en mängd blodkärn, för att därigenom minska blodfyllnaden i huden.

Utom nu berörda hudåkommor ges det en stor mängd andra, hvilka i de flesta fall hafva vida större betydelse än de, som jag här omnämmt, och som mera så att säga beröra själfva utseendet, d. v. s. hafva en mera kosmetisk betydelse. Till dessa mångfaldiga andra viktigare hudsjukdomar höra de mångfaldigt växlande eczemerna, vidare s. k. reformar, hvilka oftast bero på svampbildningar i huden, och som ingalunda alltid äro af samma slag och alltid kräva samma behandling som allmänheten ofta tror; vidare skabb, som beror på små djur i huden, »ondskorf», ros och många andra, för hvilka vi ej hafva några svenska namn, motsvarande de vetenskapliga. Om alla dessa gäller, att de icke lämpa sig för en populär framställning som denna, enär för deras riktiga uppfattning och behandling fordras förutsättningar, som endast fackkunskaper och en van blick kunna gifva.

Från Iduns läsekrets.

Rent språk om »pjollerspråk».

Några ord till förf. af »Pjollerspråk».

Ni tror er förefalla mången moder näsvis och småaktig genom er artikel i Idun n:r 6. Nej bevars, vi förlåta er så mycket hellre *innehållet*, som det ju är både beaktansvärdt och träffande. Dessutom är det påpekadt i Idun ett par gånger förut, om jag ej missminner mig. Men hvad vi — vi svenskor — ej kunna förlåta er är *formen*, språket i er artikel. Ni talar med ett visst öfvermod om vårt sätt att tilltala våra okritiska småtingar, därtill föranledd af — som jag hoppas — er fosterländska räddhåga att hela vårt sköna svenska språk därigenom blefve bortpjollradt. Men, kära Erny, hvad är det för språk ni själf talar?! I edra stackars två Idunspalter använder ni ej mindre än 30 *främmande* ord (utom citaten), och detta fast ni visst ej visat er ha svårt att uttrycka er på svenska, ja t. o. m. bildar nya ord. Nu får man hålla till godo med accommodation, emfas, korrektiv, tirad m. fl., som göra oss enkla — icke akademiskt lärda — kvinnor ett fasligt besvär att rätt tyda.

Att ni själf i er *svenska språkfråga* tillåtit er ett dylikt språk, anser jag oförlätligt. »Men har ni, vid Jupiter, då ingen bildning, min kära mamma!» hör jag er harmset utropa! Åhjo tillräckligt för att tro, det verklig bildning ej behöfver begagna sig af dylikt skenfagert glitter, tillräckligt för att fordra, att man mot svenska kvinnor ej använder lärdt — språkpjoller!

Ja, förlåt nu, bästa Erny, att jag så farit ut mot er, men då jag funnit ert fel vara ett upprepande af en annan svensk författarinna, börjar jag finna saken betänkligh och vill i min mån inlägga en gensaga mot en återgång till slutet af förra århundradets förkonstlade osvenska skriftspråk.

Dixi et salvavi animam meam — det är uttydt: jag hafver utgjutit mig och läskat min själ!

En svensk moder.

* * *

Ordentliga äkta män.

En hjärtesuck.

Till alla äldre och yngre husmödrar vill jag ställa en viktig fråga, sedan jag själf i åratal väntat med tålmod på en nöjaktig lösning: *Hur skall jag lära min man ordning?* Ordentlig är han ju på sätt och vis, nämligen med sina böcker och papper, ty han kan bli »rasande» då han upptäcker att dammet försvunnit från skrifbordet och i följd däraf en bok, en ask eller ett nystan tråd står till vänster i stället för till höger. Vi ha nu varit gifta i 9 år, och ehuru jag känner min gode Pauls vanor »utantill», får jag vara ganska försiktig med mina lärdomar, och jag blir oftast afspisad med ett »har inte tid» eller »du har ju god tid, har rakt intet att göra!» Hur skall jag göra klart för honom, att en god del af min tid går åt till att »städa» efter honom, då han ej vill begripa. Se här några exempel:

- 1:o att vika ihop sin serviett efter måltiden;
- 2:o att skjuta stolen på sin plats;
- 3:o att hänga upp sin nattrock, då den utbytes mot den andra rocken;
- 4:o att, då han tvättat sig, hänga upp handduken;
- 5:o att, då han ömsar krage, manschetter etc., icke lägga de *begagnade* plaggen tillbaka i lådan, hvilket faller sig »bekvämare» för honom, men ej för mig.

Jag skulle kunna uppräknat otaliga exempel på hans slarf, men detta får vara nog. Då jag påminner honom därom, gör han det nog med en onödig omsorg, som endast förargar mig, ty dagen därpå har han glömt det. Att se »sur» ut, hjälper inte heller, han låtsar om ingenting eller frågar han deltagande om pigan ställt till något »spektakel», om pojkarne slagit sönder något, eller om hunden ätit upp steken. Jag har en mycket lugn karaktär, men det *pinar* mig bokstafligen att ej kunna få så enkla begrepp inplantade. Därför vänder jag mig till alla dem, som äro i ungefär samma belägenhet och som ej betrakta ofvan uppräknade fel som »rena bagateller».

En hårdt pröfvad.

Damernas älsklingsdryck.

Något om kaffet, dess tillagning, surrogater m. m.

af En gammal kaffemoster.

Till en början kan man gärna konstatera, att kaffet ej blott är *damernas älsklingsdryck*. Äfven skapelsens herrar äro mycket svaga för »extraktet af coffea arabicas frukter», och om vi damer en och annan gång sticka emellan med en liten »elfvatår», så är det bara bevis på vår finare smak, då vi föredraga en liten stimulering af koffein hellre än herrarnes alkohol.

En kopp godt kaffe är en gudadryck, och den njutes med samma beundran öfver hela världen, af fattig och rik. Men det är icke alltid så lätt att erhålla en kopp *godt* kaffe. Dels är kaffet själf ofta förstördt af förfalskningar, dels är konsten att väl tillaga kaffet icke så lätt som mången tror.

Det finns en ofantlig mängd olika kaffesorter. Allt ifrån det att holländarne i början af 1700-talet förde kaffeplantan från Mocka till Java, har den allt vidare spridit sig öfver Indien och Syd-Amerika, och Brasilien är numera det land som producerar det mesta kaffet i världen.

Kaffets produktionsort är af stor betydelse för dess smak. »Ack, det smakar som äkta mocka!» säger man ofta. Är det någon af Iduns läsarinor, som druckit en kopp äkta mockakaffe? Jag tviflar därpå, så vidt det icke skett i själfva orienten. Det kaffe, som i den europeiska handeln går under namn af Mocka, är vanligtvis småbönigt Java. I själfva Turkiet, Grekland och flere omgivande länder är det kaffe, som serveras i

kaffehusen, sällan eller aldrig mocka, utan kolonialkaffe. Väster om Konstantinopel är det en verklig sällsynthet att få äkta mockakaffe. Detta kommer sig af att araberna själfva äro starka konsumenter af sin vara, och att det, som exporteras, hufvudsakligen går till Persien och Egypten.

Vi få vara glada, om vi i stället för äkta Mocka-kaffe få äkta Java, som i kvalitet ställes näst efter Mocka. Det bästa Java-kaffet kommer från den holländska ön Celebes, och kallas efter skeppningsorten *Menado* eller när det går öfver Java, *Menado-Java*. Det är ett storbönigt, likformigt, gult eller mattbrunt kaffe och mycket rensmakande.

Syd-Amerika har emellertid på de senaste 50 åren upptagit en väldig konkurrens med Java- och Ceylon-kaffet och Venezuela, Costa Rica och Guatemala producera och exportera betydliga kvantiteter kaffe. Dessa land öfverträffas dock af Brasilien, som f. n. producerar mer än hälften af det kaffe, som förekommer i handeln.

Det är sålunda mycket sannolikt, att det mesta af det kaffe vi dricka, hvarken är Mocka eller Java, utan sydamerikanskt och brasilianskt. Men äfven dessa kaffesorter finnas i utmärkta kvaliteter. De brasilianska kaffesorterna kallas efter de olika skeppningsorterna: Rio, Maranhan, Santos Para, Bahia och Campinas.

Santos och Campinas gälla som de bästa sorterna, Bahia som den sämsta. —

Men om allt detta vet husmodern föga, och det skulle fordras ett stort studium för att kunna hålla reda på alla de olika kaffesorterna och deras valörer. Och innan kaffet kommer så långt som till närmaste kryddbod, har det att genomgå en oändlig mängd mellanhänder, som ju lätt kunnat, om de velat, blanda kaffet, färga det, förfalska det på åtskilliga sätt. Den största platsen i Europa för kaffehandeln är London och däreft Liverpool. Vidare Amsterdam, Hamburg, Bremen och Triest. Från dessa platser skickas kaffet vidare i mindre partier. Här i Sverige torde vi få vårt mesta kaffe öfver Hamburg.

Kaffet är redan i sin form af bönor utsatt för en mängd förfalskningar. Detta gäller först och främst bönornas färg. I olika land härskar en olika smak beträffande bönans färg, och därför *färgas* bönan allt efter smaken i den ort, dit hon skall exporteras. I Tyskland finnas stora fabriker endast för detta ändamål.

Men man har gått mycket längre än till den jämförelsevis oskyldiga färgningen, då man till och med tillverkat konstgjorda kaffebönor af — lera. Smakligt! Brända bönor tillverkas ofta af cikoriemassa, men en slik förfalskning är ytterst lätt att upptäcka.

Öfver hufvud taget bör man alltid köpa sitt kaffe obrändt och omalet, man är då minst utsatt för förfalskningar, och här i Sverige kan man i regeln vara säker om att alltid erhålla äkta och oförfalskad vara, då man köper kaffet obrändt och omalet.

Köpes det däremot brändt och malet, kan man aldrig vara säker, då tillfälle till förfalskningar här är så stort och lätt. Och i alla händelser är det kaffe, som säljes brändt och malet, alltid från början af sämre kvalitet. Från handelsorterna kommer nämligen kaffet sorteradt i flere kvalitéer. Det sämsta kallas »Triage» och det är just detta, som säljes till detaljisterna för att tillhandahållas som brändt och malet.

(Forts.)

Ur notisboken.

Fröken Britte-Sophie Raab, hvars biograf var införd i nr 3 af denna årgång, var en af de första kvinnor i vårt land, som invaldes i församlingens skolråd, bland annat som erkännande af hennes mångåriga verksamhet i en af henne stiftad handarbetskola för godsets barn. Men att hon af länets hushållningssällskap invaldes i dess styrelse torde vara en ännu ovanligare utmärkelse för en kvinna, ehuru stadgarne för hushållningssällskapen icke medgäfvö, att fr. Raab verkligen kunde inträda i nämnda styrelse.

*

Fredrika Bremer-förbundets tioårstillvaro. Fredrika Bremer-förbundet har beslutit att fra sin 10-åriga tillvaro med utgivande af en festskrift. Denna kommer först och främst att innehålla en redogörelse för de tio årens verksamhet samt skall förses med en prydlig utstyrel. För att bestrida kostnaderna för densamma medgaf förbundet, att styrelsen använder 700 kr. af den s. k. fasta fonden, hvilken för närvarande uppgår till något öfver 13,000 kr.

*

Anders Fryxells dödsår är, som bekant torde vara, 1881 och icke 1871, såsom genom tryckfel uppgafs i biografien öfver Eva Fryxell i förra numret. I samma uppsats, sid. 50, spalt 3, står: 1881 utkom »Bidrag till Sveriges historia efter 1872», hvilket bör vara — »Sveriges historia efter 1772».

Teater och musik.

Kungl. operan. Fru *Ellen Gulbranson*, född Nordgren, har under de senaste dagarne uppträdt som gäst å vår k. operascen, först som *Elisabeth* i »Tannhäuser» och sedan som *Amneris* i »Aida». Utförandet af det förstnämnda partiet, som vi led samt nog voro hindrade öfvervara, lär hafva varit särdeles utmärkt och prägladt af äkta wagneriansk uppfattning. Den framstående sångerskan säges och hafva af fru Wagner själf instruerats för detta parti. Som *Amneris* debuterade fru G. å k. operan för sex år sedan med mycken framgång, och de goda intentioner, hon då ådagalade, hafva ytterligare utvecklats, så att hon nu ger en ganska helgjuten bild af den egyptiska kungadottern. De skiftande känslor af hat, kärlek och förtviflan, som ömsom råda inom dennas bröst, komma väl till uttryck så i sång som spel. Stämman har blifvit fylligare och intonationen säkrare än förut, hvarjämte spelet vunnit i intelligens och uttrycksfullhet. Det är att beklaga, att gästspelet varit af så kort varaktighet. Af särdeles intresse skulle ha varit om »Valkyrian» kunnat upptagas med fru G. som gäst i det kvinnliga hufvudpartiet.

Som *Eurydike* i »Orfeus» debuterar i dag fröken *Johanne Kragballe*, hvilken låtit höra sig på ett par privata musikställningar och visat sig äga en ganska vacker och väl skolad röst. Hon lär äfven komma att sjunga *Rosina* i »Barberaren».

Vasateatern har upptagit *R. Genés* underhållande och täcka operett »Nanon» — hvilken i medlet af 80-talet gjorde stor lycka på Nya teatern — med fru *Anna Pettersson Norrie* i titelrollen. Den ärade gästen fogar i Nanons käcka skepelse idel nya segrar till den långa raden af föregående, och spel och sång kännetecknas alltigenom af samma medryckande friskhet. Med framgång täflar vid hennes sida fru *Emma Berg* som *Ninon de l'Enclos*, där särskildt hennes behagfulla apparition kommer ypperligt till sin rätt. Ett verkligt nöje är att numera äfven på Vasateaterns manliga sida kunna få njuta af åtminstone en frisk och ungdomlig röst, hr *Svenssons*. Som den äfventyrlige markis d'Aubigny hade han äfven vunnit i säkerhet, hvad själfva det dramatiska framträdandet vidkommer. Fru *Lindströms* madame de Maintenon var full af drottninglik värdighet, och lilla fröken *Nilssons* näpna kammarpape knep alla hjärtan. Det komiska elementet kunde visserligen ha företräds åtskilligt saftigare än nu af hrr *Ringvall* och *Klinger* i den äldre och yngre de Marsillaes kläder, men de skämde dock visst icke bort sin sak. Kostymuppsättningen särskildt är glänsande, och bifallet på premiären var mycket lifligt.

Södra teatern var i tisdags åter redo med ett nytt program: en fransk liten enaktsfars »Gräs-hoppa» samt »Neckens dotter» (*Loreley*), fars i 4 akter af *Dach*, af hvilka särdeles den senare tyckes ha gjort rätt mycken lycka. Som vi voro hindrade bevista premiären, torde vi i nästa nummer närmare få återkomma.

Musikföreningen gaf den 14 dennes sin trettionde konsert, hvilken inleddes med en målände och rikt instrumenterad uvertyr af *Dvorák*, förträffligt utförd af k. hofkapellet. Följde så »I skogen», sopransolo med orkester af *A. Rubensön* till ord af *E. von Qvanten*. Sångstämman i den vackra och romantiska kompositionen tolkades förtjänstfullt af fru *Edling*. Konsertens första afdelning slöts med ett förtjusande, melodiskt andante för stråkorkester af *A. Rubinstein*. Andra afdelningen upptogs uteslutande af konsertens hufvudnummer, *A. Södermans* katolska mässa för fyra solöröster, kör och orkester. Det utomordentligt härliga och genialiska tonverket, som på de utförande, särskildt på kören, ställer stora fordringar, erhöi ett i allo berömvärdt utförande. Af de sju satserna torde som särskildt anslående böra framhållas »Gloria», »Sanctus» och »Benedictus» samt det ofta hörda förträffliga orkesternumret »Offertorium». Solopartien utfördes förtjänstfullt af fru *Edling* och fröken *Torpadie* samt hrr *Dorph* och *Borgström*. Det hela leddes med vanlig säkerhet och finess af prof. *Neruda*.

The Fish Jubilee Singers, negersångarne, hafva nu ändtligen lämnat hufvudstaden, sedan de här på föga mer än en månad gifvit ej mindre än 32 — säger trettiotvå — konserter, alla för fulla hus. Detta är ju något alldeles enastående. Nekas kan nog ej, att deras prestationer äro af ett visst intresse och deras program omväxlande. En framstående musikkritiker har med ganska mycket fog om dessa prestationer använt det betecknande uttrycket »andlig varietet», och häri ligger nog till stor del dragningskraften. De hafva också därför kunnat samla publik ur alla samhällsklasser. Som sagdt, de förtjäna ock att höras, och vi taga för gifvet, att den tourné, de nu anträdt till landsorten, skall för dem varda lika framgångsrik som deras sejour i Stockholm.

Konserter gifvas i afton dels af violoncellistvirtuosen *Henry Bramsen* i Musikaliska akademien med biträde af fröknarna *Kragballe* och *Ullsax*, dels af bassångaren *Ragnar Grevillius* i Vetenskapsakademien med biträde af fru *D. Sterky* och fröken *A. Hulting* samt hrr *Hj. Meissner* och *H. Alfvén*.

Oupplösliga band.

Novell för Idun

af

Sylvia.

(Forts.)

»En omstörtning» sade han ännu en gång. »Jag förstår inte riktigt. Hvem är då denne Magnus?»

»Gabriel Hägerklos ende son och arfvinge,» svarade tant med en snyftning, »och han kan redan vara här om en eller ett par veckor.»

Min stackars älskling såg alldeles vimmelkantig ut.

Det var min far jag tyckte mig ha förlorat, och jag fäste mig mera vid min saknad än de förändrade förhållanden, som hans ankomst kunde medföra. Han skulle vara för mig en bror, därom var jag öfvertygad, och då tant gick gråtande omkring och mumlade sitt: »vi få se, vi få se!» hyste jag icke någon synnerlig oro för framtiden, och min tillit verkade uppmuntrade på Gösta.

Farbror hade emellertid redan varit jordad ett par dagar, och alla yttre omsorger, hvilka vid en kär persons bortgång kännas så bullrande, så tröttsamma och störande, voro efterträdda af en tomhet, i hvilken funnos tusen hågkomster.

Att midt under denna djupa sorg tillkännage vår förlofning sattes icke i fråga, och

det blef öfverenskommet, att Gösta tillsvidare skulle dra sig tillbaka.

»Tala om Magnus,» bad han aftonen innan han reste till Stockholm. »Känner ni honom närmare, tant? Hvad var orsaken till brytningen?»

En sekund vaggade hon hufvudet fram och tillbaka. »Magnus,» sade hon, »ja honom förstod jag mig aldrig riktigt på... men angående brytningen så...» Nu flyttade hon sig bekvämt upp i soffhörnet. Hon tyckte om att tala, och hon hade antagligen väntat, att man skulle anmoda henne härom.

Tants berättelse om Gabriel Hägerklo och hans son.

»Jag kom inte hit förrän salig Klara var död, och det blef nu min tur att ha öfverinseende om det välordnade hushållet. Magnus var då något öfver tjugu år och hade nyss blifvit student.

Boklig kunskap var inte i hans smak och hans examen hade inte gått med någon synnerlig glans. Att göra besök i granngårdarna eller med bössan öfver axeln ströfva omkring i skog och mark, syntes vid denna tid vara det enda som intresserade honom. Snart utsträckte han likväl sina resor in till närmaste stad, och vi hörde, att han där hvarje afton bevistade ett konstberedaresällskaps prestationer.

»Han tycker om hästar, det passar sig bra,» sade kusin Gabriel, som nu väckte fråga om, att sonen skulle gå in vid något regimente, bli militär, liksom han själf en gång varit, och sedan efter honom i tidernas längd öfverta Noregård.

Redan från de år Magnus bar kolt, hade han visat sig vara af ett styfsint lynne, och under uppväxten hade detta inte veknat.

»Jag blir aldrig militär, den banan blir mig alltmera motbjudande,» förklarade han, då Gabriel talade med honom om dessa framtidsplaner. »Jag stannar här och ägnar mig åt landtbruk.»

»Nå ja, som du vill,» svarade Gabriel, »jag skall då låta dig gå genom ett institut. Jag sköter mig efter den gamla slentrianen, men det är så mycket nytt...»

»Pappa har praktiska insikter och detta är mig nog.»

Jag stod inne i salen och ordnade glas och silfver i det stora skåpet samt följde just inte vidare med samtalets gång, tills mitt öra träffades af följande anmärkning.

»Tant Ebba är nog bra för att hålla huset vid makt, men om en ung fru gjorde les honneurs...»

Då Magnus med sin kärfvä röst uttalade mitt namn, vände jag mig om, hvarvid jag observerade att gossens far såg en smula öfveraskad ut.

»Ung fru,» upprepade han.

»Ja visst... som jag är myndig tänker jag med det snaraste gifva mig. Jag hoppas att pappa inte har något häremot och därför så... ja, i går afton friade jag och...»

Gabriel, som städse visat sig svag gent emot sonens önsknings, hade ofta blundat för det oregelbundna lefnadssätt, för hvilket han tidigt visat sig ha smak. Ehuru han vanligtvis behandlade fadern med en viss nonchalans, syntes han dock i denna stund tämligen orolig, ty handen, som hvilade på den framför honom liggande tidningen, darrade märkbart.

»Jag förstår inte riktigt... skulle du så-

ledes ha ingått någon förbindelse, utan att först underrätta mig om dina önskingar? Jag förmodar emellertid att äfven jag har ett ord med i laget?»

»Naturligtvis... för att ge ett samtycke.»

Under de sista sekunderna hade Gabriel blifvit blodröd i ansiktet, men Magnus tycktes icke akta därpå. Den sinnesrörelse han nyss visat hade helt och hållet dunstat bort.

För min egen del fann jag det vara bäst att lämna de båda herrarna åt sig själfva, och jag hade just hunnit till salsdörren, då Gabriel återtog:

»Eftersom du tycks anse att mitt gillande faller af sig själf så... hvem har du valt?»

»Mademoiselle Heloise!»

Vid detta svar hade jag lyckligtvis hunnit ut i förstugan, där jag var nära att svimma, ty ortens ungherrar hade mer än en gång talat om mademoiselle Heloise, konstberidarsällskapets vackra primadonna.

De ord som nu växlades hörde jag inte, men det blef ett stormigt uppträde och detta var inte det enda. Det var förfärliga dagar!

Själff uppfostrad i åsikter, som inte tolerera någon mesallians, principer, hvilka hägerkloarna genom generationer förstätt respektera, ty utom... Ja ja, det är ett ömtåligt ämne, som jag kanske inte bort vidröra... Gabriels hustru liksom Ellas mor voro ju döttrar till en förmögen köpman, de enda ofrälse, som dittills under århundraden varit befryndade med oss och, eftersom det är på tal, erkänner jag också, det vi tyckte, att kusinernas äktenskap inte kastade någon synnerlig glans öfver familjen. Men hur frisinad Gabriel än måtte ha varit, fann han dock sonens förbindelse rent af dårhusmässig. Hvar-

ken goda eller onda ord förde dock med sig ett önskad resultat, och en morgon, efter ett häftigt meningsutbyte, lämnade Magnus fadernehemmet och kort därefter äfven sitt fädernesland.

Gabriel talade aldrig om sonen och alla omkring honom följde med grannligheten detta exempel.

Orsaken till brytningen kände man för resten inte. Den var inte sådan, att man önskade ge någon eclat däråt. Gamle prosten här på orten var den ende man invigt i det sorgliga förtroendet.

Under tidens lopp erforo vi, att Magnus inte hade orsak att prisa sig synnerligen afundsvärd. Till en början gick det an, så länge han kunde tillfredsställa sin unga hustrus nycker samt lämna medel till hennes öfverdådiga och slösande lefnadssätt. Det blef emellertid nog si och så, när det var slut med den äkta mannens mödernearf, hvilket utbetalades intill sista skillingen. För dess betäckande hade Gabriel måst taga intekningslån på egendomen, som genom omtänksam hushållning var tämligen skuldfri.

De pekuniära bekymmer, hvilka nu blefvo en följd, nödgade honom att på nytt utveckla hela sin energi.

Om denna ökade verksamhet ej till fullo skingrade sorgen öfver en ohjälplig brytning, så förde den likväl tankarna bort från de bekymmer, som voro förknippade härmed. Bekymmer, hvilka icke minskades, ty jag fruktar att Magnus fört en ganska äfventyrlig existens.

Genom prostens son, som är bosatt i Chicago, fingo vi underrättelse om en duell, hvilken enligt hvad han antog för Magnus tro-

ligen skulle få en dödlig utgång, hvilket vi icke betvivlade, då såväl bref som tidningsannonser lämnades obesvarade. Några meddelanden från fadern hade emellertid inte träffat honom förrän nu, ty knappast tillfrisknad hade han lämnat Chicago och dragit långt in i landet.

Detta är ungefärligen allt hvad jag vet om honom. Jag önskar emellertid, att Gabriel lyssnat till mina råd... Det är alltid bäst att ta det säkra för det osäkra... ty angående Magnus... nå, jag är inte van att dra några slutsatser om folk eller tycker om att tyda allt till det värsta. Jag säger endast: vi få se...»

(Forts.)

Det, som sås tidigt på våren, slår djupast rot. Om också en annan åker senare blir besädd med samma säd, så håller sig den förra bättre i den torra tiden och lönar landtmanen med en rikare skörd. Hvad som tidigt blir inprägladt i barnets hjärta, gifver riktning åt hela lifvet.

F. Ahlfeldt.

Innehållsförteckning.

Alvilde Prydz; af A. B. (Med porträtt). — Hemlig sorg; poem af E. N. Söderberg. — Järnvägskvinnor; en studie från ett kvinnligt arbetsfält. — »Här ska' städas!» — Ur minnets laterna magica; af E. R-y. II. — Iduns läkarartiklar. I: Huden och dess vård; af dr Arvid Afzelius. (Forts. o. slut). — Från Iduns läsekrets: Rent språk om pjollerspråk; af En svensk moder. — Oordentliga äkta män; af En hårdt pröfvad. — Damernas älsklingsdryck; något om kaffet, dess tillagning, surrogater m. m. af En gammal kaffemoster. — Ur notisboken. — Teater och musik. — Ouupplösliga band; novell för Idun af Sylwia. (Forts.). — Tidsfördrif.

Tidsfördrif.

Redigeras af Sophie Linge.

Bidrag mottagas med tacksamhet.

Anagram-gåta.

Vi äro ord. — Vi ljuda bägge lika, Fast stafningssättet just ej lika är; Ett af oss ses hos fattiga, hos rika, Å trädgårdsland, i »täppor» här och där.

Det andra ses i smedjor, spis, kaminer Och skattas högt när nordanstormen hviner.

Det ändamål hvardera af oss fått Är sålunda till gagn och nytta blott.

Vill nu man litet mer »utlägga texten», Kan man behandla oss som anagram Och taga från och öka till i växten; Tills vår betydelse klart träder fram; Det bästa sätt man därtill dock använder

Är att ej ta' mer än ett ord i sender Till ämne för en »stilla» analys, Helst som man visst, om oss re'n fått en »nys».

Identiteten af det ena ordet Tycks stå att söka i en växt, — en rätt

Som plä'r serveras, så på herrskapsbordet,

Som dagakarlens ock, helt rätt och slätt;

Men flyttar man bokstäfverna en smula,

Får man ett annat ord — ett bland »de fula»,

Som uttryck af procentar'ns åtrå är Att kunna få en hvar han kommer när.

Och ordet nummer två — förr än det hunnit Den ståndpunkt det i nyttans värf nu nått, Hur har det icke härdats, tärts och brunnit

Och genom hårda eldprof luttras fått. En lätt omskrifning här — och se, det spännes Till ifrig jakt, till kamp och fejd, som kännes,

I girig lystnad efter spanadt rof: Af skogens, luftens, snårens lömska bof. —

* * *

Lägg »mask» till första ordet och du finner,

Om ej en centiped, likväl ett fot-rikt djur,

Som snart i ny gestalt ny frihet vinner

Och flyr ur gruset upp mot solljus, klar azur,

— Lägg »trast» till andra ordet, och ditt öra

Skall smekas underbart och tjusas af att höra

De trollska toner han i sommarnatten slog,

Den ljufva sångaren i dunkel nordanskog.

Eolus.

Siffergåta.

I en kvadrat, indelad i 9 lika stora rutor, inskrifvas siffrorna 1—9 så, att summan af alla tre siffrorna i hvarje rad — vare sig vågrät, lodrät eller i diagonalens riktning — utgör 15.

E.

Charad.

Mitt andra fiskarn lägger ut, Se'n dagens arbete är slut.

Mitt första, tillökt med ett »e», Man mycket ofta kan få se, Då täta snöfjun falla. Mitt hela äga alla, Som vilja åka fint och nätt Samt träda upp på »fiffigt» sätt.

Moster Emma.

Lyra-aritmogryf.

Läses tvärs öfver.

11	13		2		11	10
11	6	13	11	5	11	8
	22		13		11	
7	13		14		15	13
21	14		12		12	15
9	20		8		4	11
9	2		3		12	15
16	14		12		10	15
19	20		9		2	11
9	22		10		11	12
17	13		18		10	11
	11	9	7	18	13	
		22	7	1		
	11	10	15	16	15	
11	12	10	13	15	11	9

1) Pelargång, 2) patriark, 3) sjukdomstillstånd, 4) stad i västra Tyskland. 5) individ af en nation, 6) godt förhållande, 7) landskap, 8) stad i Sverige, 9) behållare, 10) del af Afrika, 11) djur, 12) mångmillionär, 13) ö i Stockholms skärgård, 14) kvinnonamn, 15) mansnamn. Bokstäfverna i den lodräta midtel-

raden bilda namnet på en ryktbar kvinna i Sveriges historia.

Louise.

Sifferlogogryf.

2	6	4:	} Djur.			
7	3	5:				
4	2	6	5	7	8:	Adverb, tyskt.
2	6	5	7	3:	Instrument.	
1	7	4:	Hvad vi älska.			
7	8	2	6	4:	Vanligt främmande adjektiv.	
5	2	4:	Kroppsdel.			
8	2	6	5	7:	Land.	
1	2	4	7	6:	Gammal skald.	
4	2	5	7	8:	Adjektiv, svenskt.	
5	7	8	2	4:	Preposition, svensk.	

1 2 3 4 5 6 7 8: Svensk skald.

Kalla K.

Lösningar.

Logogryfen: Nyckelknippa; knyppla, lyckan, ni, nickel, ack, yppa, nyck, nick, leka, neka, lack, Elna, Lena, Lina, klack, knipa, kippa, klippa, lipa, kapp, pil, nyppa, icke, knapp, Pan, al, ek.

Charaden: Listig (Li-Hung-Chang, kinesisk vicekonung).

Vokalförändringsgåtan: Kaka, kika, koka.

Ifyllningsgåtan: Fras, Riga, amor, Nora, Zeus, Ebro, neka — Franzén.

Kapselgåtan: Kola, Lyon, Tonkin, Annam, Etsch, Kama, Meran, London, Ontario, Almeria, Kängö, Norge, Åssam, Bergen, Bornu, Rotebro, Boden, Anzermanland, Derby, Fulda, Haiti, Pau, Harlem, Korsika.

Aritmometret: Kinetoskop. Orden äro: skot, Posen, kopek, Skien, Stoke.

PICOTS TVÄTTPULVER
Öfverträffar alla andra tvättmedel!

»Lessive Phenix»

Klorfritt!
Praktiskt!
Billigt!
25 guldmedaljer

Säljes i $\frac{1}{4}$ -, $\frac{1}{2}$ - och $\frac{1}{8}$ -kilo-paket med beskrifning å hvarje paket.
Representant för Sverige: Carl R. Matton, Stockholm
Talrika ombud i landsorten.